

EDICE

1. vydání

MLÁDEK DO KAPSY

Tragikomická novela Jvana Mládka

Blbeček Max

EUROKONZERT

IVAN MLÁDEK
BLBEČEK MAX

IVAN MLÁDEK
BLBEČEK MAX

text © Ivan Mládek
obálka © Jiří Závěský

Poděkování mému vzdálenému příbuznému a příteli Michalu Cyranyovi, nadšenému historikovi a heraldikovi, který se už dlouhá léta věnuje zkoumání historie méně známého maďarského šlechtického rodu Bolleshausů, z něhož vzešlo mnoho významných osobností. Za zmínku stojí Václav Jan Cyrany, správce Pražského hradu za Marie Terezie, chrudimský královský rychtář František Tadeáš Cyrany, nebo slavný architekt Josef Ignác Cyrany, z jehož dílny vznikla takřka celá barokní Olomouc a dva nejznámější kroměřížské barokní kostely „Nanebevzetí panny Marie“ a „Jana Křtitele“. Poznatky Michala Cyranyho o čilém společenském životě v jednom ze sídel Bolleshausů v Bečvárkách a o stycích této rodiny s tehdejšími nejvyššími aristokratickými špičkami mě inspirovaly nejen k napsání tragikomické novely „Blbeček Max“, ale i k pozdějšímu natočení 46 dílného televizního seriálu „Cyranyův Ostrov“. Než jsem stačil tuto knížku napsat, neúnavný Michal Cyrany dospěl ve svém zkoumání ještě mnohem dál než do tereziánského období, dopátral se k sídlu Cyranyů nedaleko hradu Červený Kameň v tehdejších Horních Uhrách, k vyvraždění celé rodiny Turky a k nejmladšímu členu rodiny Remigiovi, který jako jediný přežil, byl adoptován hrabětem Thunem a po čase si vzal jeho dceru. A odkud přišli Cyranyovi von Bolleshaus do Horních

Uher, to už Michal také vyčmuchal, prý z Itálie. Takže, Michale, nejsi původem hrdý bojovný Maďar, jak jsi si dlouho myslel, ale jenom obyčejný Talián. Nicméně si myslím, že ve své knize, kterou dokončuješ, přijdeš ještě s dalšími překvapeními a já se na ně těším. A tak ti ještě jednou děkuji a nepátrej zase moc daleko, nebo se dostaneš až k pralidem!

Tvůj Ivan Mládek von Holešovice

Kapitola prwní–Bečwárky

„Dobré jitro, Maxíčku, jak wyspinkal jsi se?“ s očima již otevřenýma sice, ale duchem w polosnu ještě maminiku swou zaslechl jsem. „Nepolulal se miláček můj? Jinak sem hned Gertrudu za tebou pošlu. „

„Nepolulal!“ den dnešní lží zahájil jsem. Mamin-ka mě miluje wěru welmi a já lásku jí opětuji stále. Leč wýwojem swým zaraženým starosti jí dělám welké, ještě že kromě mne syny další dwa zdrawím kypící porodila. A jest wíce wěcí dobrých, co blbečka jí kompensují w domě! Sídlo panské rodinné překrásné, zahrada rozlehlá s dřewinami okrasnými wzácnými, nablízku obora zwěrstwa plná, služebnictwo pracowité a pokorné, manžel milující o sebe pečující a pádem tím wonící stále, také prosperující, panownici oddaný a přesto, že sečí mnoha s Turkem účasten byl, údy wšemi stále disponující. Tatínkowi proto i we wěku pozdním naroditi jsem se mohl. Tak jako otec můj, matka moje a bratři moji šlechtic maďarský jsem, předkové naši z Uher Horních pocházejí a díky s rodem Thunů spříznění w Bečwárkách českých ocitli jsme se. Maxmilián Ignác Cyranyi von Bolleshaus jméno moje a přestože za měsíce dwa už roků třináct dowrším, stále jako mi-

mino malé na močník chodím. A nejen to, chůwa mi pořád ještě pleny dáwat musí, jelikož to do gati sem tam schwálně „šoupnu“. Nemocen nejsem, mozek a swěrače též w pořádku naprostém mám a dávno už jako lidé dospělí na hausl choditi bych mohl. Ale již w letech čtyřech k poznání tomu jsem dospěl, že zastawení předstírané wýwoje mého dušewního po stránkách všech mi wýhody w žiwotě přináseti bude. We věku swém už dospělém takřka užívám schwálně jen slow „jo“, „neci“, „táta“, „máma“, „papat“, „bumbat“, „kakat“ a „lulat“, w případě potřeby nezbytné wyluzuji ještě slow „utsít“, „hafí“, „zima“ a další některá. A tak se jako bratr Béla matematice nezážiwné učiti nemusím, do zaměstnání jako bratr Ištwan nebudu choditi a jako otec můj se wálek rakouských nikdy nezúčastním. Když widím, jak učitel náš jen proto Bélu mlátí, že násobilce malé porozuměti nemůže, když widím, jak chudák Ištwan už z rána časně wstáwati musí, by pak až do večera pozdního na úřadě berním daně počítal a když widím tatínka swého, jak chvíli každou za panownici někde bojowati musí, mimino až do smrti předstírati rozhodl jsem se pewně.

Rodina má šlechtická rozmazluje mě welmi a i když už we věku pozdně pubertálním jsem, tak přebalowati, kr-

miti a na wozíku woziti mě nechává. Nikdo z rodiny mé i služebnictwa našeho na pochybách není, že blbečkem retardowanym jsem–i chůwa má Gertruda přesvědčena o tom jest, jinak by se přede mnou bez obaw do na-ha neswlékala. Pranic prostě nechybí mi. Nikdo newychowává mě, nikdo neučí wěcem, kteréžto nebawí mě, do kostela choditi nemusím, jsem jako zwírátko osudu swému ponecháwán. Od rána božího až do wečera činím, co napadne mě, což welmi příjemným se mi jewí. Nawenek se jen po twrzi a zahradě překrásné potuluji, den celý hraji si se psy, s hračkami dřewěnými, s míčem swým a přiznávám, že často i s kuličkami swými. A také s dětmi zahradníků našich hře zvané „panák“ často holduji. To dráha čtwercowá na cestu se klackem nakreslí, kamínkem hodíte a tento na noze prawé přeskočíte. Wzápětí ještě dwakráte se odrazíte, poté rozkročíte hodně a nohama oběma do „ručiček“ dopadnete. Poté k „hlawičce“ tak zvané doskáčete, snožmo na ni přistanete, we výskoku o stupňů sto osmdesát se otočíte a poté zas pro změnu po noze lewé nazpátek skáčete. Panáka nehrají s námi, co rozkročiti se pořádně nemůžou, by nohama oběma do ručičky lewé i prawé skočili současně. Jednako Laura, jelikož sukni moc dlouhou a úzkou nosí a pak Pepa Břečka malý, neb nožičky jeho ještě krátké welmi jsou.

Panáka též hráti nemůže zahradník náš, jenž w bitwě s Turkem o nohu jednu přišel.

Chůwa moje jen letmo dohlíží na mne. W přesvědčení, že kretén jsem neškodný a že w osamocení škod nepáchám nikdy žádných, často wolnost úplnou mi nechává. Den skoro každý bez wědomí rodičů mých do knihowny mě na klíč zawírá a na hodin několik za milencem swým ženatým do wesnice mizí. A tak možnost mám vzděláwat se tajně. Jazykům cizím se učím, knihy odborné i zábavné pročítám, z twrze celé ani noha netuší, jak cítím a chápu všechno. Nikdo si přede mnou na pusu pozor nedává, zábrany žádné také přede mnou nikdo nemá, w přítomnosti mé všichni uwolněně tak se chowají, jako bych pejsek, kočička či truhla byl. Kdyby troubowé ti staří domýšliwí wěděli tak, že už w letech swých třinácti kromě maďarštiny swé rodné také i německy, francouzsky a rusky umím, kdyby tušili, jak w historii swětowé a w politice současné wnitřní i zahraniční orientuji se a jak filosofy řecké všechny w malíčku mám, tak by se asi diwili welmi!

Blbečka myslí nepřítomného hráti nedá mi wěru moc práce. Katarem hrtanu chronickým trpím a tak stále ústa otewřená trochu mám, od narození pošilhávám nepatrně a koordinaci pohybowou

špatnou předstíratí taktéž mi nedělá problém welký. A před lidmi kulhati a škubati sebou schwálně bawí mě dokonce. Jiná věc mi nejwíce zabratí dává. Anekdotě dobré či situaci komické se nezasmáti wůbec. Kdybych se jen trochu pousmál, podezřelý bych všem mohl býti a pozor by si na mne začali dawatí. Wíte, jaký výkon byl to ani tiše se nezasmáti, když arcibiskup Karel u krbu stál a rozhořčował se pohoršeně, jaké ženy dnešní necudné jsou! Kotníky že obnažuje každá, dekolty že každá čím dál wětší nosí, newolno až se mu prý z nich dělá – ale sám poklopec otewřený měl a z místa každého widěti mu bylo všechno. Hosté všichni se taktně stranou díwali, jediný farář náš oči swé na něm nechati mohl. A když někdo příhodu legrační wypráví či anekdotu wtípnou k dobru dá, to nejhorší jest! Abych nezasmál se, to raději bolest nějakou si přiwoším. Buď jazyk si překousnu schwálně, či zakopnu a na hlavu padnu, či si prsty do dveří schwálně přirazím. Když se u nás věci weselé začnou wyprávěti, otec raději pro lékaře hned posílá. A smutného když se něco wypráví, nesmím zas dojetí najewo dátí, to by mě také prozradilo rychle. Když někdo tragického co powí, rozesmáti se musím. Wždycky se na mne zlobí všichni, ale utwrdí se ještě wíce, že kretén jsem newyléčitelný. Když jednou Holého Prokopa potomek

pan Holý Jarda společnosti vyprávěl, jak páni čeští a moravští Husity nebohé poražené do stodoly nahnali a upálili je poté, smíchy jsem se potrhati mohl. To mi tatínek pohlawek přede všemi dal a do sklepa na hodinu zavřel. A když příbuzný náš jeden, co na Chodsku chalupu má, vyprávěl všem se slzami v očích, jak w Plzni na náměstí Sladkého Jana Kozinu za žebro na hák powěsili, tak wyprskl jsem a tak dlouho se řehtal, dokud mi tatínek hadr na podlahu do pusy nenacpal. A když jednou Ringhoffer generál vyprávěl wzrušeně, jak bratrowi jeho Polák nohu šawlí usekl, pochechtáwati pobaweně začal jsem se. Rodiče mí nebyli w místnosti práwě, čehož nepowšiml jsem si. Andělé strážní chyběli mi, hosté ostatní při o spráwnosti tažení proti Říši osmanské zaujati práwě byli—a tak si mě generál 'podati' nerušeně mohl.

„Co k smíchu na tom, blbečku ty blbá, že brácha můj o nohu přišel?!“ zasyčel. Za ucho na chodbu wen mě surowě wytáhl a w jistotě naprosté, že žalowati schoopen nejsem, facek mi několik wlepil.

„Ty myslíš si, že když kretén jsi, že po držce ti dáti nemohu! Proč směješ se tomu, že brácha můj teď jednonohý bude? Proč?“ do očí mých bezelstných křičel. Smích potlačil jsem a wětu snad nejdelší zatím použil: „Plotoze blácha twuj taky uz teď nemůže hlát panáka!“